SÄRSKILT UTTALANDE
2021-06-16 TRN 2021-0147

Tillväxt- och regionplanenämnden
Ärende 15

Gemensamma positioner för ett ökat bostadsbyggande och en tryggad bostadsförsörjning i Stockholmsregionen

Vänsterpartiet delar uppfattningen att ett ökat och långsiktigt hållbart bostadsbyggande är avgörande för regionens utveckling. De förslag som presenteras här är dock både olämpliga och otillräckliga. Bostadskrisen blir löst genom att tillåta kommunerna att bygga sämre, bullrigare och mindre tillgängliga bostäder. Det vore att medvetet försämra folkhälsan i vår region. Vi anser också att riksintresset även fortsättningsvis ska värnas och ser det som en allvarlig inskränkning i demokratin att föreslå att medborgarna ska betala en avgift för att överklaga en byggplan. Vi tror inte heller att lösningen på bostadskrisen finns i att stimulera till mer andrahandsuthyrning. Vi instämmer dock i att flera regelverk och tidsramar behöver ses över och att det bör finnas fler utbildningar i regionen för yrken inom byggbranschen. Det krävs en mer utvecklad samverkan mellan stat, region och kommuner där ansvaret för bostadspolitiken måste ligga på de folkvalda politikerna och inte hos marknaden.

Bostadsbristen handlar i första hand om brist på hyresrätter med rimlig hyra. I regionens egen rapport ”Efterfrågan på nya bostäder i Stockholmsregionen” konstateras att en majoritet av regionens hushåll med dagens villkor inte har råd med en nyproducerad bostad. Mer än en fjärdedel av regionens befolkning i åldersgruppen 18–30 upplever sig trångbodda. Regionen och kommunerna har ett stort ansvar för att se till att det finns bostäder även för hushåll med lägre inkomster, framför allt allmännyttiga hyresrätter. Regionen bör ställa krav på kommunerna att de ska bygga bostäder som alla har råd med, samtidigt som påverkan på klimat och miljö minimeras. Vi har föreslagit inrättandet av ett bostadsförsörjningskansli med ansvar för att alla inkomstgruppers bostadsbehov ska tillgodoses.

Bostadsförsörjningen är en samhällsangelägenhet som överlämnats till marknaden, som dock inte har intresse av att möta behoven. Nybyggda bostäder, i synnerhet hyresrätter, är för dyra att producera och får därmed hyresnivåer som de flera med normala inkomster inte klarar av att betala. Det finns många orsaker till de höga kostnaderna, men en viktig komponent är de höga byggkostnaderna. De allra flesta bostadsbolag, såväl allmännyttiga om privata, saknar egen byggkompetens och hänvisas till en handfull stora byggherrar som sätter priserna. Det har visat sig att priserna kan pressas genom produktion i stora volymer och genom ökad serieproduktion. Det skulle förmodligen också sänka kostnaderna att inte behöva anlita vinstdrivande byggbolag. Vi har lagt förslag om att undersöka

möjligheterna att starta ett regionalt byggbolag som kan anlitas av olika bostadsföretag. Vi vill också utreda förutsättningarna för ett regionalt allmännyttigt bostadsbolag och vilka för- och nackdelar dessa skulle ha för de offentliga aktörernas möjligheter att ta sitt ansvar i bostadsförsörjningen.

Vänsterpartiet vill att regionen ska ta fram en bostadsförsörjningsstrategi där man sätter upp mål för hur stor andel hyresrätter med olika hyresnivåer vi behöver bygga och hur relationen mellan hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt ska vara i regionen. Andelen hyresrätter av det totala bostadsbeståndet har minskat dramatiskt de senaste decennierna till förmån för en ökad andel bostadsrätter. Det enskilt största skälet till detta är ombildningar av hyresrätter. Vi behöver större variation i bostadsbeståndet med fler alternativa boendeformer som byggemenskaper och kollektivhus. Yteffektiva lägenheter med fler gemensamma ytor för umgänge och arbete är ett bra sätt att bryta den ökande ensamheten. Samtidigt minskar den samlade klimatpåverkan i kollektivhus genom att de boende delar på fler funktioner.

Regionen bör kräva av kommunerna att de ska bygga på redan hårdgjorda ytor, som parkeringsplatser, för att spara grönområden. Kommuner kan inte tillåtas exploatera all mark utmed stränderna. Vänsterpartiet vill minimera klimatpåverkan från bostäder genom att bygga lågenergihus och plusenergihus. Det äldre bostadsbeståndet ska energieffektiviseras. Vi ska bygga med klimatvänliga material som trä.